

OTSUS

30.10.2025 nr 7-10/2025-015

Elering AS elektrienergia bilansiteenuse hinna arvutamise ühtse metoodika muudatuste kooskõlastamine

1. Haldusmenetluse alustamine

Elektrituruseaduse (ELTS) § 38 lõike 2 järgi on süsteemihalduriks põhivõrguettevõtja, kellel on süsteemivastutus. Eesti Vabariigi territooriumil on põhivõrguettevõtjaks Elering AS (Elering).

ELTS § 38 lõikest 1 tulenevalt on süsteemivastutus kohustus tagada igal ajahetkel süsteemi varustuskindlus ja bilanss.

ELTS § 39 lõike 1 punktide 1, 3 ja 7 järgi on süsteemihalduri kohustusteks:

- 1) tagada süsteemi varustuskindlus kooskõlas elektrisüsteemi toimimise võrgueeskirjaga;
- 3) kavandada ja juhtida tootmist süsteemis ning elektrienergia ülekannet põhivõrgus ja tarbimist, arvestades süsteemi tehnilisi võimalusi;
- 7) selgitada temale edastatud andmete alusel süsteemi bilansi ja bilansihalduri bilansi ning osta reguleerimisvõimsust ja bilansienergiat ning müüa bilansienergiat eesmärgiga tagada elektrituru tõhus toimimine ja süsteemi bilansi hoidmiseks tehtud kulutuste õiglane jagamine bilansihaldurite vahel kooskõlas ELTS-iga ja selle alusel kehtestatud õigusaktidega ning bilansihalduritega sõlmitud lepingutega.

ELTS § 39 lõike 6 järgi lähtub süsteemihaldur bilansilepingu tüüptingimusi välja töötades ja bilansienergia hinda kujundades võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõttest.

ELTS § 53 lõike 1 kohaselt kauplemisperioodil ELTS § 51 lõigete 1 ja 2 kohaselt bilansihaldurile müüdud või bilansihalduri müüdud bilansienergia hinna määrab ELTS-i ja bilansihalduriga sõlmitud bilansilepingu kohaselt süsteemihaldur pärast kauplemisperioodi lõppemist.

ELTS § 53 lõikest 2 tuleneb, et süsteemihaldur lähtub bilansiteenuse osutamisel komisjoni määruse (EL) 2017/2195 artiklis 44 sätestatud põhimõtetest.

ELTS § 53 lõike 3 kohaselt võib süsteemihaldur bilansienergia hinna kujundamisel eelistada neid turuosalisi, kelle kauplemisperioodi bilansist kõrvalekalle on vastupidine kogu süsteemi bilansist kõrvalekaldele samal kauplemisperioodil, võrreldes turuosalistega, kelle bilansist kõrvalekalle samal kauplemisperioodil on samasuunaline kogu süsteemi bilansist kõrvalekaldega.

ELTS § 53 lõike 5 kohaselt süsteemihaldur avalikustab bilansienergia hinna ja bilansilepingu tüüptingimused oma veebilehel.

ELTS § 53 lõikest 6 tulenevalt süsteemihaldur töötab välja ja esitab Konkurentsiametile kooskõlastamiseks bilansiteenuse hinna arvutamise ühtse metoodika (Metoodika).

ELTS § 53¹ lõikest 1 lähtuvalt avaldab süsteemihaldur oma veebilehel bilansiteenuse lisatasu (tasakaalustamisvõimsuse kulu; ka bilansiteenuse tariifid), et katta tasakaalustamisvõimsuse hankekulud, mõistlikud halduskulud ja kulud, mis ei ole kaetud ELTS § 53 lõikes 5 nimetatud bilansienergia hinnaga.

ELTS § 53¹ lõike 2 järgi arvutab süsteemihaldur tasakaalustamisvõimsuse kulu suuruse elektrienergia ühe kilovatt-tunni kohta vastavalt ELTS § 53 lõikes 6 nimetatud Metoodikale, võttes arvesse eelmiste arveldusperioodide jooksul üle- või alalaekunud summasid. Süsteemihaldur avaldab tasakaalustamisvõimsuse kulu suuruse koos selle aluseks olevate andmete ja arvutuskäiguga oma veebilehel.

ELTS § 53¹ lõikest 3 lähtuvalt katavad tarbija ja tootja ELTS § 53 lõikes 6 nimetatud Metoodikaga kehtestatud ulatuses tasakaalustamisvõimsuse kulu. Ulatuses, milles Metoodika näeb ette tasakaalustamisvõimsuse kulu kogumise tarbijatelt ja tootjatelt, märgib avatud tarnija sama Metoodika alusel arvutatud kulu suuruse elektrienergia eest esitataval arvel eraldi real, tähistades selle tasakaalustamisvõimsuse kuluna. Bilansihaldur teavitab avatud tarnijat tema bilansipiirkonnas olevatele tarbijatele ja tootjatele rakenduvast tasakaalustamisvõimsuse kulu suurusest.

ELTS § 53¹ lõike 4 alusel korraldab bilansihaldur oma bilansipiirkonnas tasakaalustamisvõimsuse kulu arveldamise ja andmevahetuse vastavalt ELTS § 53 lõikes 6 nimetatud Metoodikale.

Komisjoni määruse (EL) 2017/2195, 23. november 2017, millega kehtestatakse elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskiri (edaspidi ka EBGL või EBGLi määrus)¹, artikli 3 lõike 2 punkti a järgi peavad EBGLi määruse kohaldamisel liikmesriigid, asjaomased reguleerivad asutused ja võrguettevõtjad kohaldama proportsionaalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid.

EBGL artikli 3 lõike 2 punkti c järgi peavad EBGLi määruse kohaldamisel liikmesriigid, asjaomased reguleerivad asutused ja võrguettevõtjad kohaldama põhimõtet, et tuleb leida optimum suurima üldise tõhususe ja väikseima kõigi osaliste kulude summa vahel.

EBGL artikli 5 lõike 1 järgi, iga reguleeriv asutus või vajaduse korral koostööamet kiidab heaks tingimused või meetodid, mis põhivõrguettevõtjad on lõigete 2, 3 ja 4 kohaselt koosatanud. Enne tingimuste ja meetodite heakskiitmist vaatavad koostööamet või asjaomased reguleerivad asutused pärast asjaomaste põhivõrguettevõtjatega konsulteerimist vajaduse korral ettepanekud läbi, et tagada nende kooskõla EBGLi määruse eesmärgiga ning aidata kaasa turgude lõimimisele, mittediskrimineerimisele, tõhusale konkurentsile ja turu nõuetekohasele toimimisele.

EBGL artikli 5 lõike 4 punkti g kohaselt peab täiendav arveldusmehhanism lisaks tasakaaluarveldusele, et katta tasakaalustamisvõimsuse hankimise kulud, halduskulud ja muud tasakaaluhalduritega ja tasakaalustamisega seotud kulud vastavalt artikli 44 lõikele 3, saama iga asjaomase liikmesriigi kõigi reguleerivate asutuste heakskiidu.

EBGL artikli 44 lõike 1 kohaselt arveldamisega:

- a) tuleb anda asjakohased majanduslikud signaalid, mis kajastavad tasakaalustamatuse olukorda;
- b) tuleb tagada, et tasakaaluarveldamisel lähtutakse hinnast, mis kajastab energia

¹ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:02017R2195-20220619>

väärtust reaajas;

c) tuleb anda tasakaaluhalduritele stiimul tagada tasakaal või taastada süsteemi tasakaal;

d) tuleb hõlbustada tasakaaluarveldusmehhanismide ühtlustamist;

e) tuleb anda põhivõrguettevõtjatele stiimul täita määruse (EL) 2017/1485 artiklite 127, 153, 157 ja 160 kohaseid kohustusi;

f) tuleb vältida negatiivsete stiimulite andmist tasakaaluhalduritele, tasakaalustamisteenuse osutajatele ja põhivõrguettevõtjatele;

g) tuleb soodustada turuosaliste vahelist konkurentsi;

h) tuleb anda tasakaalustamisteenuse osutajatele stiimul pakkuda ja tarnida ühendavale põhivõrguettevõtjale tasakaalustamisteenuseid;

i) tuleb tagada kõigi põhivõrguettevõtjate rahaline neutraalsus.

EBGL artikli 44 lõike 2 kohaselt iga asjakohane reguleeriv asutus tagab kooskõlas direktiivi 2009/72/EÜ artikliga 37, et ükski tema pädevusse kuuluv põhivõrguettevõtja ei saa asjaomase reguleeriva asutuse kindlaksmääratud reguleerimisperioodil majanduslikku kasu ega kahju EBGL V jaotise 2., 3. ja 4. peatüki kohase arvelduse tulemusel ning et V jaotise 2., 3. ja 4. peatüki kohase arvelduse positiivne või negatiivne rahaline tulemus antakse edasi võrgu kasutajatele kooskõlas liikmesriigis kohaldatavate eeskirjadega.

EBGL artikli 44 lõike 3 kohaselt võib iga põhivõrguettevõtja koostada ettepaneku luua lisaks tasakaaluarveldusele täiendav arveldusmehhanism, et katta tasakaalustamisvõimsuse hankekulud vastavalt EBGL V jaotise 5. peatükile, halduskulud ja tasakaalustamisega seotud kulud. Täiendavat arveldusmehhanismi kohaldatakse tasakaaluhaldurite suhtes. Selleks tuleks soovitatavalt võtta kasutusele nappusel põhineva hinnakujunduse funktsioon. Kui põhivõrguettevõtjad valivad mõne teise mehhanismi, peavad nad seda oma ettepanekus põhjendama. Kõnealuse ettepaneku peavad heaks kiitma asjakohased reguleerivad asutused.

Süsteemihalduri esitatava Metoodika ja selle muudatuste kooskõlastamisel lähtub Konkurentsiamet haldusmenetluse läbiviimisel lisaks EBGLi määruses sätestatud alustele ka asjakohastest haldusmenetluse seadusest (HMS) tulenevatest normidest. Mh arvestab amet otsuse tegemisel HMS §-s 54 sätestatuga, mille järgi haldusakt on õiguspärane, kui ta on kui ta on antud pädeva haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutlusvigadeta ning vastab vorminõuetele. HMS § 3 lõike 2 järgi peab halduse õigusakt ja toiming peab olema kohane, vajalik ning proportsionaalne seatud eesmärgi suhtes.

Samuti peab Konkurentsiamet arvestama toimingute tegemisel või haldusakti andmisel asjakohase menetlus- ning kohtupraktikaga. Vastupidine olukord õiguspärane ei ole ning see läheks vastuollu ka HMS § 5 lõikes 2 sätestatuga, mille järgi haldusmenetlus viiakse läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele. Arvestama peab ka vajadusega tagada põhjendatud hinnaga tarbijate vajaduste kohane tõhus elektrivarustus, seadmata ohtu elektriturul tegutsevate ettevõtjate tegevuse jätkusuutlikkust. Tagatud peab olema võrdse kohtlemise printsiibi järgimine – mitte ühegi turuosaliste grupi põhjendamatu eelistamine, mis võib tuua kaasa ebaproportsionaalse koormuse kasvu tarbijatele, lubatud ei ole.

Eeltoodust lähtudes on Konkurentsiamet Elingi esitatud taotluste alustel kooskõlastanud Metoodika 30.12.2019 otsusega nr 7-10/2019-013 ning Metoodika muudatused 05.04.2024 otsusega nr 7-10/2024-007, 10.01.2025 otsusega nr 7-10/2025-001 ja 18.06.2025 otsusega nr 7-10/2025-010.

2. Menetlusosaline

Elering AS, aadress Kadaka tee 42, 12915 Tallinn; äriregistri kood 11022625; e-post: info@elering.ee.

3. Asjaolud ja menetluse käik

Elering viis perioodil 01.07.2025 kuni 10.08.2025 läbi avaliku konsultatsiooni bilansiteenuse hinna arvutamise ühtse Metoodika muudatuste kohta rakendusajaga alates 01.01.2026.²

19.09.2025 esitas Elering Konkurentsiametile taotluse Metoodika muudatuste kooskõlastamiseks. Koos Metoodika muudatuste kooskõlastamise taotlusega esitati ka avaliku konsultatsiooni raames laekunud tagasiside koos Eleringi vastustega, seletuskiri Metoodika kohta, 04.07.2025 toimunud bilansiteenuse tasude infotunni esitus ning kulude jaotuspõhimõtete alternatiivsete valikute võrdlustabel.

21.10.2025 toimus Konkurentsiameti ja Eleringi esindajate vaheline virtuaalkohtumine.

21.10.2025 esitas Elering täiendavad kirjalikud selgitused.

24.10.2025 saatis Konkurentsiamet Eleringile kirja, milles esitas oma põhjendatud seisukohad Eleringi taotluses esitatud Metoodika muudatusettepanekute kohta.

28.10.2025 esitas Elering Konkurentsiametile uue taotluse³ Metoodika muudatusettepanekute kooskõlastamise kohta, milles on arvesse võetud Konkurentsiameti 24.10.2025 seisukohti.

Taotluses toob Elering välja (kokkuvõtvalt), et Metoodikas sisalduvas arveldusmehhanismis jääb kehtima põhimõte, mille kohaselt jaotatakse bilansiteenuse tariifis sisalduvad kulud võrdselt tootmisele ja tarbimisele (50/50) bilansi piirkonnas osakaalusid muutmata.

Lisaks, et bilansiselgituses ei ole täna lahendust, kuidas ELTS § 53 lõikes 7 toodud põhimõtet automaatselt rakendada, et vältida energiasalvestusüksustele topelt bilansiteenuse tariifide kohaldamist, kuna puuduvad andmed energiasalvestusüksuste kohta. Seetõttu teeb Elering ettepaneku koostada turuosalistele praktiline juhend, kus iga energiasalvestusüksus peaks Eleringile esitama ise taotluse ja andmed, kus nähtub selgelt, et ta on elektrituruseaduse § 53 lõike 7 kohaselt topeltarvestust maksnud ning sellisel juhul tasub Elering otse energiasalvestusüksusele topelt tasutud summa tagasi.

Muu hulgas, kui sätestada Metoodikas vaid 6 kuud etteteatamise sõnastus, tekib olukord, kus Elering saaks 31.10.2025 avaldatud tariifid rakendada alles 01.05.2026.

4. Konkurentsiameti hinnang kooskõlastamiseks esitatud Metoodika muudatuste kohta

4.1. Ülelaekunud summade arvesse võtmine tariifide vähendamisel

Elering tegi ettepaneku lisada Metoodikasse punkt 2.4.4.1 järgmise sõnastusega:

„2.4.4.1. Juhul kui 2026. aasta kohta bilansiteenuse lisatasud ei kata süsteemihalduri poolt prognoositud ja punktis 2.5.2 toodud tariifidega laekunud tasud punktide 2.4.3.1-2.4.3.5 kulude katteks, katab süsteemihaldur puudujääva summa bilansiteenuse väliselt võimsusjaotustulu kaudu. Juhul kui 2026. aasta perioodi

² Kättesaadav: <https://elering.ee/node/3914>

³ Haldusmenetluse põhimõtetest tulenevalt võib taotleja esitatud taotlusest loobuda, seda muuta või esitada uue taotluse.

kohta bilansiteenuse tasud ületasid tegelikke kulusid, võtab süsteemihaldur ülelaekunud summa arvesse järgneva arvestusperioodi tasude vähendamiseks.“

Vastavalt EBGLi määruse artikli 3 lõige 1 punktile a on EBGLi määruse eesmärgiks tagada mittediskrimineerimine tasakaalustamisturgudel. Metoodika ettepaneku punktiga 2.4.4.1 kehtestatakse kuni 2026. aasta lõpuni täiendav leevendusmeede, mille raames katab Elering võimsusjaotustulust puudujääva osa, juhul kui bilansiteenuse tariifid ei kata Eleringi poolt prognoositud ja punktis 2.5.2.2 toodud tariifidega laekunud tasud punktide 2.4.3.1-2.4.3.5 kulude katteks.

Konkurentsiamet on seisukohal, et eelnimetatud Metoodika muudatusettepanek on turuosaliste huve arvestades leevendava mõjuga ning olemuselt proportsionaalne ja mittediskrimineeriv. Leevendusmeede on turugruppide (antud juhul tootjad ja tarbijad) suhtes läbipaistev ja mittediskrimineeriv, kuna seda kohaldatakse kõigi turugruppide puhul võrdselt, tagades seeläbi täiendava kindluse aastase fikseeritud tariifiperioodina.

4.2. Energiasalvestusüksusele topelt bilansiteenuse tariifide kohaldamise vältimine

Elering tegi ettepaneku lisada Metoodikasse punkt 2.5.3 järgmise sõnastusega:

„2.5.3. Bilansipiirkonnas energiasalvestusüksusele tuleb elektrituruseaduse § 53 lg 7 kohaselt süsteemihalduril tagada, et energiasalvestusüksusele ei kohaldata topelt bilansiteenuse lisatasude kulu. Selleks rakendab süsteemihaldur Metoodika välise selgitusmehhanismi, mis võimaldab tal teha kindlaks energiasalvestusüksusele rakendatud bilansiteenuse lisatasude vastavuse seadusandlusele.“

ELTS § 53 lõike 7 kohaselt tuleb süsteemihalduril Metoodikas tagada, et energiasalvestusüksusele ei kohaldata topelt tasakaalustamisvõimsuse kulu (bilansiteenuse tariife).

Konkurentsiamet on seisukohal, et antud muudatusettepanekuga Metoodikas loodav eraldiseisev arvestus energiasalvestusüksustele on põhjendatud, et vältida energiasalvestusüksusele bilansiteenuse tariifide topelt kohaldamist vastavalt ELTS § 53 lõikele 7.

4.3. Tähtaegadest

Elering tegi ettepaneku lisada Metoodikasse punkt 2.6 järgmise sõnastusega:

„2.6. Süsteemihaldur avaldab oma veebilehel bilansiteenuse lisatasud hiljemalt kuus (6) kuud enne tariifi rakendamise aruandeperioodi. Bilansiteenuse lisatasud, mis jõustuvad alates 01.01.2026 avaldab süsteemihaldur ühekordse meetmena kaks (2) kuud enne tariifi rakendamise aruandeperioodi.“

EBGL artikli 44 lõike 1 punkti i kohaselt tuleb arveldusmehhanismide kaudu tagada kõigi põhivõrguettevõtjate rahaline neutraalsus, st põhivõrguettevõtja ei tohi arvelduste tulemusena kandida rahalist kahju ega saada rahalist kasu. Konkurentsiamet on seisukohal, et tariifide avaldamine hiljemalt kuus kuud enne tariifi rakendamise aruandeperioodi (varasema kahe kuu asemel) ei riku rahalise neutraalsuse põhimõtet ning vastab selle kriteeriumitele.

Mis puudutab ühekordset meedet, mille kohaselt avaldatakse 01.01.2026 rakenduvad bilansiteenuse tariifid kaks kuud enne vastava tariifiperioodi algust, on Konkurentsiamet seisukohal, et nimetatud meede on põhjendatud. Arvestades, et 01.01.2026 rakendatavad bilansiteenuse tariifid arvutatakse alates 01.01.2025 kehtiva tariifistruktuuri alusel (st bilansiteenuse tariifide kujunemise aluseks olevad kulud jaotuvad 50/50 tarbimise ja tootmise vahel) ning kehtiva Metoodika kohaselt avaldab Elering bilansiteenuse tariifid kaks kuud enne nende rakendamist, on nimetatud ühekordne meede kooskõlas kehtivas Metoodikas sätestatuga.

Meede on vajalik, et Elering saaks bilansiteenuse tariifid avaldada õigeaegselt pärast kehtivas Metoodikas sätestatud ajutise iseloomuga meetme lõppemist, mille kohaselt süsteemihaldur katab kuni 31.12.2025 bilansiteenuse tariifide kujunemise aluseks olevad kulud võimsusjaotustulude kaudu.

Sellest tulenevalt on nimetatud muudatusettepanek põhjendatud ja kooskõlas EBGLi määrusega ning ei riku turuosaliste õigusi, kuna tariifstruktuuris muudatusi kulude jagamise osas ei tehta ning ühekordse meetme etteteatamistähtaeg ei lühene võrreldes kehtiva Metoodikaga.

4.4. Kiisa avariireservelektrijaama kaudu osutatud teenuse tulu kasutamisest

Elering tegi ettepaneku asendada Metoodika punkt 2.8 järgmises sõnastuses:

„2.8. Reguleerimisvõimsuse hankimise kulud, mis kaetake bilansiteenuse lisatasudega, ei sisalda süsteemihalduri enda omanduses oleva avariireservelektrijaama kulusid. Juhul kui Kiisa avariielektrijaama kaudu osutatud reguleerimisteenusest saab süsteemihaldur lisatulu, võtab süsteemihaldur vastavalt elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskirjale reguleerimisteenuse müügist teenitud tulu arvele eraldi kontole, mida kasutatakse alates jaanuarist 2026 punktis 2.4.3.1 reguleerimisvõimsuse hankimise kulude katmiseks.“

Kiisa avariireservelektrijaama tasakaalustamise energiatuult saadava tulu kasutamisele ei ole kehtestatud eraldi kasutamiseesmäärke ega piiranguid. Metoodika punktis 2.8 sätestatud lähenemine tagab, et põhivõrguettevõtja säilitab tasakaalustamisturgude (nii tasakaalustamise võimsus- kui energiatuuru) lõikes üldiselt EBGLi määruse artikli 44 lõike 1 punkti i kohase rahalise neutraalsuse.

Sihtgrupi (antud juhul bilansihaldurite) poolt ühe tasakaalustamisturu raames makstud summad suunatakse teise tasakaalustamisturu raames samale sihtgrupile rakendatavate tariifide vähendamiseks. Selline mehhanism välistab põhivõrguettevõtja rahalise kasu või kahju tekkimise arvelduse tulemusel ning tagab, et saadud tulu kasutatakse kooskõlas EBGLi määruks sätestatud neutraalsuse põhimõttega, st süsteemi toimimise kulude ja tulude tasakaalustamiseks ilma ühegi turuosalise põhjendamatu eelistamiseta.

Konkurentsiamet on seisukohal, et antud muudatusettepanek on mittediskrimineeriv, põhjendatud ning ei ole vastuolus ELTSis ja EBGLi määruks sätestatuga, tagades seejuures põhivõrguettevõtja rahalise neutraalsuse ning bilansihaldurite, tootjate ja tarbijate võrdse kohtlemise.

5. Kokkuvõte

Konkurentsiamet on üle vaadanud Eleringi poolt 28.10.2025 kooskõlastamiseks esitatud Metoodika muudatusettepanekud ning on seisukohal, et muudatused ei ole vastuolus ELTS § 53 lõigetega 1, 2 ja 3, §-ga 53¹ ning arvestavad kehtivast seadusandlusest tulenevate alustega ja ei ole vastuolus EBGLi määrusest tulenevaga.

Metoodika muudatused on põhivõrguettevõtja ja bilansihaldurite õiguste ning kohustuste osas tasakaalus ning võimaldavad mõlemal poolel realiseerida nii seadusest kui lepingust tulenevaid õigusi ja kohustusi. Samuti tagavad muudatused bilansihaldurite, tootjate ja tarbijate võrdse kohtlemise. Metoodika muudatused on proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad.

Arvestades eeltoodut ja tuginedes ELTS § 53 lõikele 6 ja § 93 lõike 6 punktile 6

otsustan:

kooskõlastada Elering AS poolt 28.10.2025 Konkurentsiametile esitatud Elering AS

elektrienergia bilansiteenuse hinna arvutamise muudetud Metoodika täies ulatuses vastavalt käesoleva otsuse lisale 1.

Käesoleva otsusega mittenoustumisel on õigus otsuse või selle osa tühistamiseks esitada 30 päeva jooksul alates käesoleva otsuse teatavaks tegemisest vaie Konkurentsiametile või kaebus Tallinna Halduskohtule.

(allkirjastatud digitaalselt)

Evelin Pärn-Lee
peadirektor

Lisa:

Lisa 1: Elering AS elektrienergia bilansiteenuse hinna arvutamise ühtne metoodika